

Taller d'Humanitat(s)
ESADE, Curs 2023

TALLER: 27 de març, 15 de maig, 12 de juny.
Professor / facilitador: Xavier Antich

Acostar-se als clàssics és tornar a fer-se preguntes que interroguen sobre la humanitat de l'ésser humà i que continuen sent les preguntes que afecten la nostra vida, els problemes que planteja l'acció moral i política, i els conflictes que sorgeixen en la relació amb els altres. Els clàssics, com les humanitats, tenen a veure amb l'experiència humana, en totes les seves dimensions i paradoxes: són experiències cisellades a través de la paraula en moments d'intensitat, a partir dels quals és inexcusable la reflexió sobre la nostra pròpia experiència. A través de Delphine de Vigan, Marian Vayreda i Lev Tolstoi, aquest taller pretén apropiarse a algunes històries que, tot i ser singulars, són també en part col·lectives, i continuen interpel·lant-nos de manera directa, encara que el moment en què estan situades sigui, aparentment, lluny del nostre present.

Els clàssics, en realitat, ens confronten, cara a cara, amb el més digne i alhora el més miserable de la humanitat de l'ésser humà. No són una llista de llibres que calgui llegir per esdevenir el que hom sol considerar, de forma sempre vaga, una persona culta. Sinó una lliçó irreemplaçable per esdevenir, en l'horitzó d'una humanitat més lliure, més justos, més comprensius i més crítics. Més conscients, també, de la nostra grandesa i, alhora, dels nostres riscos, perills i amenaces. Els clàssics ens confronten amb un exercici essencial per viure: la comprensió. I amb una matèria que és existència destil·lada de vides i de mons, una existència plena de capes i oberta a una multiplicitat de sentits, sempre renovats a cada nova lectura.

Fotografia d'André Kertész, de la sèrie *On Reading*, en la qual hi va fotografiar, durant dècades, aprofitant els seus viatges per tot el món, lectors i lectores de totes les edats i condicions, i que constitueixen un manifest visual en favor de l'acte de la lectura.

PRIMERA LECTURA: *Les gràtituds*, de Delphine de Vigan. (27 de març)

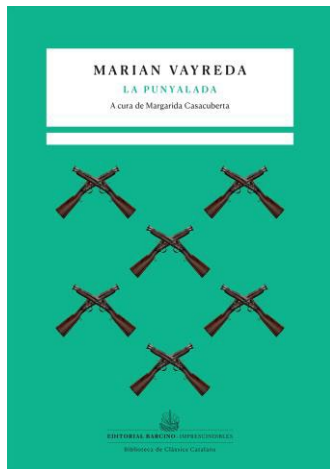
Delphine de Vigan és una de les més brillants escriptores de l'actual literatura europea i una lúcida exploradora de la profunditat dels sentiments humans, en la vida quotidiana, des d'una perspectiva humanista. En aquest cas, s'endinsa en el sentiment de la gratitud, des de l'experiència del deteriorament d'una persona gran estimada. “M'interessen els sentiments, m'interessen les reflexions humanes tant si són bones com dolentes”, ha escrit. “A vegades he explorat sentiments negatius, però no veig per quin motiu hauria de prohibir-me explorar-ne ara els positius. La gratitud podem dir que és un bon sentiment, però els temes que creua la novel·la són aspres: la soledat, la perduda que suposa envellir, estar tancat... I crec que tots tenim el record d'un *gràcies* que no hem pronunciat o que hem lamentat no pronunciar de manera suficientment explícita”.

Les gràtituds és, en realitat, una carta d'amor als nostres vells, que encara és més impactant després de les morts que hi ha hagut en les residències a causa del covid, tot i que la novel·la es va publicar abans de la pandèmia. L'escriptora ha dit: “Expressar la gratitud suposa reconèixer que tenim un deute amb algú i, sovint, que no seríem qui som si no haguéssim conegut aquella persona. És reconèixer la nostra vulnerabilitat. Aquesta novel·la curta està emparentada amb el llibre anterior de l'escriptora, *Les lleialtats*, que també parlava de bones persones que travessen un mal moment.

Versió recomanada:

Les gràtituds. Traducció de Jordi Martín Lloret. Edicions 62, 2021.

SEGONA LECTURA: *La punyalada*, de Marian Vayreda. (15 de maig)

La punyalada, clàssic indiscutible i tanmateix poc conegut de la literatura catalana moderna, és un drama rural ambientat a l'Alta Garrotxa desplegat a partir d'un nucli argumental relativament simple, una dona que es troba entremig de dos homes que havien sigut amics de nois i que el pas del temps els converteix en enemics. El nucli dels personatges, per tant, es redueix a aquests tres i l'argument en ressegueix la seva evolució psicològica, explotant tota la força del paisatge i de la llengua a través de la qual s'expressa una història ultra local que és, al mateix temps, profundament universal.

És una novel·la en què les altes muntanyes no són només l'escenari, sinó d'alguna manera també la condició dels caràcters, i està travessada de passions extremes, de l'amor a l'odi, salvatges i brutals fins als límits de la inhumanitat, en una època de carlins, trabucaires i contrabandistes. Un viatge al cor de les tenebres humanes i un monument a la riquesa de la llengua literària, d'una actualitat que esfereix.

Versió recomanada:

La punyalada. Edició de Margarida Casacuberta. Editorial Barcino (Imprescindibles), 2021.

TERCERA LECTURA: *Anna Karenina*, de Lev Tolstoi. (12 de juny)

Nabókov considerava *Anna Karenina* com “una de les més grans històries d’amor de la literatura universal”, i Thomas Mann no va ser menys contundent: “no dubto en afirmar que és la més gran novel·la social de tots els temps”; Dostoievski, contemporani de Tolstoi, la va qualificar d’ “obra d’art perfecta”. És, sense dubte, un clàssic indiscutible de la literatura universal, del que cada generació s’enriqueix rellegint-lo i actualitzant-lo. Encara que el riquíssim argument s’intensifica al voltant de la passió i l’adulteri, la veritat és que pot ser llegit com una indagació sobre la recerca de felicitat a través de la profunditat de les emocions, el coneixement de l’ànima humana, l’exquísida dissecció de les passions que són el centre de les nostres vides.

Aquest llibre forma part de l’edat d’or de la novel·la realista, però això no explica res de la seva grandesa, sinó només el context en què va emergir aquesta novel·la “titànica” (com la considerava George Steiner, i no pas per l’extensió). Cap novel·la de llarga extensió és perfecta, tot i que hi ha alguns molt pocs exemples que la voregen o que l’assoleixen plenament: *Anna Karenina* n’és un cas unànimement reconegut. És una novel·la, en qualsevol cas, en la que cal endinsar-se amb l’expectativa i l’admiració que produeixen les obres majors, irrepetibles.

Versions recomanades:

Anna Karenina. Traducció al català, Andreu Nin. Editorial Proa (també edició a La Butxaca).
Anna Karénina. Traducció al castellà, Víctor Gallego. Alba Editorial.